

T

ZIN EN ONZIN VAN SPORTBOYCOTS

In de aanloop naar Olympische Spelen en wereldkampioenschappen is diverse malen aangedrongen op het boycotten van het evenement. Ook nu weer is, ditmaal door Erik van Muiswinkel, de discussie over een boycot aangezwengeld. Meestal heeft een boycot geen enkele zin. De gedeeltelijke boycot van Zuid-Afrika in verband met de apartheid vormde hierop een uitzondering. Door: Wim de Heer

SPORT EN POLITIEK

Wanneer gediscussieerd wordt over sportboycots wordt regelmatig als verdediging aangevoerd dat sport en politiek niets met elkaar te maken hebben. Dit is natuurlijk niet waar. Sport en politiek hebben op tal van manieren met elkaar te maken. Enerzijds doen allerlei geledingen van de sport regelmatig een beroep op de overheid om financiële en andere ondersteuning. Anderzijds wil de overheid sport hanteren als middel ter verbetering van de volksgezondheid, de integratie van bevolkingsgroepen, de bevordering van de sociale cohesie, etc. Steeds meer sportorganisaties willen daaraan een bijdrage leveren. Hierbij is in de meeste gevallen sprake van een goede samenwerking tussen sport en overheid in het belang van sport en samenleving. Het is echter iets geheel anders wanneer politici de sport willen hanteren als politiek presiemiddel om de situatie in een bepaald land te verbeteren. Wanneer andere middelen falen lijkt sport een aantrekkelijk en goedkoop wapen.

Voordat de sport aan een boycot wil meewerken moet echter aan diverse voorwaarden worden voldaan. Aan de hand van de historie van de sportboycots zal dit nader worden uitgewerkt.

MELBOURNE

De eerste grote boycot waarmee Nederlandse sportbeoefenaren werden geconfronteerd was die van de Olympische Spelen in Melbourne in 1956. Naar aanleiding van de inval van de Sovjet-Unie in Hongarije besloot het bestuur van het Nederlands

Olympisch Comité (NOC) om niet naar Melbourne te gaan en de daar al aanwezige sporters terug te roepen. In de samenleving bestond veel waardering voor deze emotionele daad van het NOC. De sporters, onder wie veel kanshebbers op medailles, waren het slachtoffer van deze eenzijdige boycot die geen enkele zin had. Slechts enkele landen gingen om uiteenlopende redenen niet naar Melbourne en zelfs de Hongaarse delegatie was aanwezig. Deze keer ging het om een initiatief vanuit de sport zelf hoewel diverse sportbonden het niet eens waren met het besluit. Tijdens de vijftig jaar later in 2006 door NOC*NSF georganiseerde reünie voor de leden van de Olympische ploeg van 1956 bleek nog eens hoe groot de teleurstelling is geweest voor de betrokken sporters.

MÜNCHEN

De aanslag op de Israëlische delegatie tijdens de Olympische Spelen van München in 1972 leidde niet tot een boycot. Het Internationaal Olympisch Comité (IOC) besloot dat de Spelen moesten doorgaan, wat overigens ook de mening was van de Israëlische delegatie. Het NOC besloot te blijven maar de beslissing over het al dan niet doorgaan over te laten aan de individuele sporters. Enkelen gingen naar huis.

MONTREAL

Tijdens de Spelen in Montreal in 1976 was er wel weer sprake van een boycot. Een aantal Afrikaanse landen verliet de Spelen omdat het IOC weigerde Nieuw-Zeeland uit te sluiten van de Spelen. Rugbyers uit Nieuw-Zeeland hadden namelijk een trip gemaakt naar Zuid-Afrika waar toen de apartheid heerste.

ANDERE OPROEPEN TOT BOYCOT IN DE JAREN ZEVENTIG

Vanwege het schrikbewind in Argentinië riepen Freek de Jonge en Bram Vermeulen op tot een boycot van de wereldkampioenschappen voetbal in 1978 in dat land. Nederland ging echter wel, evenals naar het WK hockey heren in hetzelfde jaar in Argentinië.

Veel minder publiciteit kreeg de discussie over het al dan niet deelnemen van een ploeg uit Zuid-Afrika aan de Paralympics in 1980 in Arnhem. De Tweede Kamer was van mening dat moest worden afgezien van deelname van de genoemde ploeg. De regering liet formeel de beslissing over aan de organiserende stichting maar trok alle steun terug. De stichting werd daardoor gedwongen de ploeg te weigeren. Anders dan in 1956 en in 1978 was er nu sprake van politieke besluitvorming en beïnvloeding.

Premier Van Agt, met rechts naast hem minister Van der Klaauw en staatssecretaris Wallis de Vries, ontvangt de sportdelegatie, bestaande uit v.l.n.r. Van Dorst, Idenburg, Van der Krol en De Heer, op 25 januari 1980

DE MOSKOU-BOYCOT

Dit was echter nog niets vergeleken met de druk vanuit regering en parlement op de sport en in het bijzonder op het NOC om niet aan de Olympische Spelen van 1980 in Moskou deel te nemen vanwege de inval van de Sovjet-Unie in Afghanistan. Naar aanleiding van de oproep van president Carter om deze Spelen te boycotten deed premier Van Agt een beroep op NOC en NSF om geen delegatie af te vaardigen. Een week later stemden de leden van beide organisaties in met de opgestelde kanttekeningen. Daarin werd o.a. gesteld dat het te vroeg was voor een besluit, dat overleg met zusterorganisaties nodig was, dat nagegaan zou moeten worden of de sport in een uitzonderingspositie zou komen te verkeren en wat de consequenties voor de sport zouden zijn.

De Tweede Kamer sprak zich uit voor een boycot maar was verdeeld over de argumentatie: sommige kamerleden hanteerden de inval in Afghanistan als argument, voor anderen was de schending van de mensenrechten het belangrijkste. Dit laatste gold ook voor het Comité Olympische Spelen en Mensenrechten onder leiding van Ed van Thijn. Dit comité organiseerde in de vergaderzaal van de Tweede Kamer een speciale discussie. Namens de sport stelde ik daar dat een boycot slechts in uitzonderlijke situaties mag worden gehanteerd als aan diverse voorwaarden is voldaan en dat hiervan geen sprake was met betrekking tot de Spelen in Moskou.

Regering en parlement konden in financiële zin weinig druk uitoefenen op de sport omdat de uitzending naar Olympische Spelen grotendeels werd gefinancierd door de Lotto. Staatssecretaris Wallis de Vries probeerde nog invloed uit te oefenen op het bestuur van deze organisatie maar dit had geen effect. Het bestuur van het NOC besloot uiteindelijk om wel deel te nemen aan de Spelen, in tegenstelling tot landen als de Verenigde Staten en Duitsland. Bij de opening en de sluiting werd de EU-vlag gebruikt en waren geen bestuursleden aanwezig. Hoe zinloos de boycot was bleek uit de voortzetting van de strijd in Afghanistan en van de schending van de mensenrechten. Bovendien vonden binnen een jaar atletiekwedstrijden plaats tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten, het land waar alles mee begonnen was. Als reactie op de boycot van de Olympische Spelen van Moskou werden die in 1984 in Los Angeles wel als vergelding geboycot door de Sovjet-Unie en enkele andere landen.

UITGANGSPUNTEN SPORT EN POLITIEK

De vele discussies hadden wel als positief resultaat dat op basis van overleg tussen vertegenwoordigers van de sport en van de grootste partijen in de Tweede Kamer de 'Uitgangspunten sport en politiek' werden opgesteld. De kern daarvan luidt als volgt:

- uiteindelijk beslist de sport zelf over een boycot
- er zal zorgvuldig overleg plaatsvinden tussen de sport en de regering
- een boycot zal alleen in uitzonderlijke situaties worden gehanteerd
- een boycot moet ook betrekking hebben op andere onderwerpen en producten en moet worden voorgesteld door een

groot aantal landen, b.v. door een uitspraak van de Verenigde Naties.

ZUID-AFRIKA

Deze uitgangspunten zijn consequent gehanteerd in de lange periode dat er sprake was van een boycot van Zuid-Afrika vanwege de apartheid. Na een oproep van minister De Boer adviseerde de NSF haar leden alle vermijdbare contacten achterwege te laten met de sport uit dat land. Een uitzondering werd gemaakt voor wedstrijden waar punten konden worden behaald voor de wereldranglijst in enkele wereldbonden die niet tot boycot waren overgegaan.

De NSF gaf het advies van een gedeeltelijke boycot omdat aan alle uitgangspunten werd voldaan en de ministeries van Buitenlandse Zaken en van CRM deze respecteerden. Het was een effectieve boycot die hard aankwam in het land waar de sport bij de blanke bevolking een belangrijke rol speelde.

MEER RECENTE BOYCOT(DREIGINGEN)

In 1995 kondigden de ministers van Buitenlandse Zaken van de EU plotseling een boycot af tegen Nigeria in verband met de voortdurende schending van de mensenrechten.

In 1999 achtte de Nederlandse regering sportcontacten met Joegoslavië onwenselijk, waarvan de Nederlandse clubkampioen dameshandbal het slachtoffer werd. Beide boycotts haalden niets uit en werden spoedig weer opgeheven. Het bleek dat de eerder goed functionerende uitgangspunten sport en politiek nog nauwelijks bekend waren.

Het was te verwachten dat er in de aanloop naar de Olympische Spelen in Beijing discussies zouden oplaaien over een mogelijke boycot. De situatie is momenteel duidelijk anders dan in 1980. Nu vinden ook regering en parlement en b.v. Amnesty International dat het beter is te gaan en mogelijkheden te benutten om onze opvattingen naar voren te brengen. Voorts is er internationaal nauwelijks sprake van een draagvlak voor een boycot. Bovendien zijn vrijwel alle sectoren in de samenleving bezig de banden met China te versterken. Ook het wegblijven bij de openingsceremonie, zoals voorgesteld door de Christen Unie, heeft geen zin. De situatie is wezenlijk anders dan in 1980 toen er wereldwijd werd gediscussieerd over een boycot en vele landen daartoe overgingen. Een boycot van de Olympische Spelen in Beijing zou net zo zinloos zijn als de boycot van de Spelen in Melbourne in 1956.

*Wim de Heer heeft vanaf 1965 diverse bestuursfuncties in de landelijke sport bekleed. Hij was onder andere directeur NOC*NSF*

Correspondentie: w.d.heer@casema.nl

EN VERDER

